

Posudek oponenta disertační práce

Studentka: Lenka Zemanová
Název práce: Rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti časných čtenářů
na počátku školní docházky
Studijní program: Pedagogika
Studijní obor: Pedagogika
Oponent: prof. PhDr. Eva Šmelová, Ph.D.

Předložená disertační práce je zpracovaná v celkovém rozsahu 277 s., z toho čistý text tvoří 215 s., součástí práce je použita odborná literatura a zdroje, dále nezbytný soubor příloh.

Lze konstatovat, že se jedná o práci značně rozsáhlou, ale vzhledem k jejímu charakteru je daný rozsah odpovídající.

Disertační práce je tematicky zaměřena na rozvoj počáteční čtenářské gramotnosti časných čtenářů na počátku školní docházky. Zvolené téma patří k aktuálním tématům, která nejsou v českých podmínkách v potřebné míře zpracovaná. Práce je tudíž dílčím příspěvkem k tomuto významnému tématu.

Disertační práce má klasické členění pro tento typ práce, člení se na část úvodní, teoretickou a část výzkumnou.

V úvodní části je odůvodněna významnost zvoleného tématu, dále jsou popsána východiska a cíl disertační práce.

Cílem disertační práce je „sledovat rozvíjení čtenářské gramotnosti časných čtenářů“, cílem výzkumu je hledat odpovědi, jak a kdy se tyto děti naučily číst, co rády čtou, a také sledovat přístup vyučujících k těmto dětem ve škole během 1. třídy. Jaké dostávaly úkoly, jak byla zohledněna jejich dovednost čtení, jak byla rozvíjena jejich počáteční čtenářská gramotnost, jak se měnila jejich motivace ke čtení v průběhu roku. ...předmětem zkoumání bylo ověření souvislosti časného čtenářství s rozumovým nadáním a s rodinným zázemím těchto dětí.“

Z výše uvedeného cíle je zřejmá snaha o široký záběr podchycení faktorů a podmínek podílejících se na rozvoji čtenářské gramotnosti u časných čtenářů.

Teoretická část je zpracovaná v rámci pěti kapitol a subkapitol. V této části považuji za stěžejní kapitolu třetí a čtvrtou, v nichž se autorka věnuje otázkám čtenářské gramotnosti, čtení a čtenářství. Významnou kapitolou je i kapitola pátá, v níž se věnuje nadání, a to zejména ve vztahu k časnému čtenářství. V této části prokázala autorka potřebnou orientaci ve zvoleném tématu.

Výzkumná část je zpracovaná v rámci kapitol 6 – 11. V úvodu výzkumné části je uvedený cíl: přispět k rozšíření povědomí o problematice časného čtenářství a hledat odpovědi

na *výzkumné otázky*.“ Formulace cíle výzkumu (s. 73) je odlišná od cíle výzkumu uvedeného na s. 15, což může být zavádějící.

V návaznosti na cíl výzkumu postrádám jednoznačné pojmenování výzkumného problému, který by představoval korektní argument pro volbu kvalitativní metodologie.

Pro potřeby výzkumu byly stanoveny výzkumné otázky (5), které tvoří důležitou nit realizace a jednotlivých etap výzkumu. Dvě otázky jsou zaměřené na výchovně vzdělávací práci učitelů, otázka třetí je zaměřena na dítě a jeho čtenářské počátky, otázka čtvrtá sleduje domácí zázemí dítěte, pátá otázka je zaměřena na souvislost časného čtení a nadání. V kontextu cíle a výzkumných otázek bylo provedeno vzorkování, které bylo pečlivě a systematicky realizované. Oceňuji vytvoření vlastního orientačního testu dovednosti čtení určeného pro snímání v rámci větších skupin. Za přínosné v tomto případě považuji i provedenou reflexi daného postupu (tj. klady x zápory), což je pro další možné využití důležité.

Pro vlastní výzkum byly zvoleny metody pozorování, rozhovoru, analýza dokumentů, dále screeningová baterie IDENA, hra Meta Forms. U všech metod a použitých výzkumných nástrojů je uvedený popis a způsob vyhodnocování. Zvolené metody lze považovat za adekvátní pro daný výzkum.

Výsledky výzkumného šetření byly vyhodnocovány v kontextu stanovených výzkumných otázek.

Autorka zpracovala kazuistiky učitelů, kde se zaměřila na jejich vzdělání a praxi, dále na jejich přístup k výuce ve třídě, především k výuce čtení, ale i jaký byl jejich vztah k výuce čtení v dětství a jaký je v dospělosti. Predikce zněla, že *vlastní postoj učitelů ke knihám a ke čtení se odráží v jejich přístupu k žákům* (s. 98). Danému tvrzení chybí konkretizace, podpořena argumentací či identifikací zjištěných společných znaků. Přínosné by jistě bylo více se získanými poznatky ve všech sledovaných oblastech (rodiče, děti sledovaného vzorku) pracovat a vlastní zjištění nejenom volně interpretovat, ale současně vyvozovat závěry.

V diskusi autorka shrnuje vlastní zjištění, kde by bylo jistě vhodné provést srovnání s dosavadními výzkumy, dát vlastní poznatky do kontextu s teorií a relevantní odbornou literaturou.

V rámci obhajoby autorka

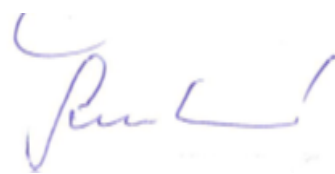
- ✓ uvede možnosti zkoumání, které realizovaný výzkum ukázal.

Závěr

Předložená disertační práce je zcela jistě přínosem pro sledovanou oblast a otvírá širokou škálu dalšího výzkumného zkoumání. Je přínosem jak pro pedagogiku jako vědu, tak i pro pedagogickou praxi. Stanovené cíle byly splněny. I přes některé výše uvedené výtky, lze konstatovat, že disertační práce splňuje podmínky pro toto řízení.

Disertační práci doporučuji k obhajobě.

V Olomouci 8. 9. 2021

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Pavel', written on a light-colored background.